

Ijenja južne železnice. Stalne železniške karte, ki jih je izdala južna železnica, so izgubile svojo veljavo s 1. januarjem 1924.

—§ **Podaljšanje legitimacij za znižano vožnjo na državnih železnicah in brodovih za leto 1924.** Direkcijska objava državnih železnic v Zagrebu št. 3355 z dne 24. oktobra t. l. glede podaljšanja legitimacij za znižano vožnjo na državnih železnicah in brodovih za leto 1924. se glasi: Zaradi podaljšanja legitimacij za znižano vožnjo, ki jih je izdala direkcija državnih železnic v Zagrebu aktivnim in upokojenim državnim uslužbencem, upokojenim častnikom in njih družinskimi članom za l. 1924., morajo vse državne oblasti, ustanove in uradi civilnega reda predložiti direkcijski državnih železnic v Zagrebu (odseku za izdajo voznih listov) v času od 15. decembra 1923 pa do 15. januarja 1924 legitimacije svojih aktivnih uslužbencev in njih družinskih članov, in sicer z izkazom, v katerem morajo biti zapisani imetniki legitimacij v abecednem redu, pri vsakem pa številka legitimacije. Pri otrocih mora biti zapisana tudi starost in opravilo, t. j. ali hodijo v šolo ali so doma itd. Otroci moškega spola imajo pravico do legitimacije do izpolnjenega 16. leta, če so na visokih šolah, pa do 25. leta. Otroci ženskega spola imajo pravico do legitimacij, dokler se ne omože, oboji pa le s tem pogojem, da žive skupaj s starši in da nimajo nobene posebnega zasluga, kar morajo oblasti na osebno odgovornost uradnega načelnika v izkazu potrditi. Upokojeni častniki in državni uslužbenci morajo svoje legitimacije ter legitimacije družinskih članov zastran podaljšanja izročiti svojim pristojnim likvidatorom, ki jih bodo z izkazi, ki smo jih gori omenili, v isti dobi predložili ravnateljstvu. Za podaljšanje legitimacije je treba plačati 1 dinar pristojbin, ki se mora poslati direkcijski v gotovini z izkazom vred.

—§ **Uradniki in vojaška služba.** Ministrski svet je sklenil, da morajo uradniki v zadevi razvrstitve v posamezne skupine in kategorije poleg kvalifikacijskih dokumentov priložiti tudi potrdilo o dovršeni vojaški službi. Tako potrdilo mora izdati vojaška oblast. Po županstvih izdana tozadevna potrdila niso veljavna.

Nasa kulturna organizacija.

Ferijalni Savez učiteljstva.

—f **Za »Ferijalni sklad«** je zbral učiteljski zbor v Crnomlju znesek 40 Din s pripombo: »Z malenkostno vsoto smo pokazali, da pomijemo, važnost »Fer. Saveza« za učiteljstvo, dali smo temelj »Fer. skladu« z upanjem, da se tudi drugi tovariši(ice) spominjajo »Fer. sklada«, čeprav z majhnim zneskom! — Tov. ferijalna zahvala vsem, ki so darovali! — Vsa ferijalna šolska vodstva prosim, da slede temu zgledu! Da odpadejo poštni stroški, naj nabrani znesek pri zborovanju izroče funkcijonarju učit. P. F. S., kateri naj potem položnice pošlje na pokr. pov. F. S. v Ljubljano s pripombo »Za Fer. sklad!« (Položnice mora imeti itak vsaka P. F. S.), v obratnem slučaju naj jih naroči pri pokr. pov. v Ljubljani). Tudi okr. učit. društva se drznem prositi, da se po svojih

finančnih razmerah spominjajo »Ferijalnega sklada«!

—f **Cilj »Fer. sklada«.** Nobena organizacija ne more s prazno blagajno delovati, še manj pa uspevati. Res, da ima F. S. v naši državi precejšen razmah pri dijaštvu, a od U. O. F. S. v Beogradu ne smemo pričakovati nikake podpore, čeprav imamo pravico do iste, ker ima že itak dovolj stroškov s svojim aparatom. Fer. Savez je v naših vrstah šele v razvoju (samo v Sloveniji), v drugih naših pokrajinah pa je treba orati in zasejati seme »F. S.«, ki naj zavzame vsako leto večje dimenzije. Ferijalna misel mora imeti trden temelj pri čeho-slovenskih učiteljih, kar se je že tolikokrat povdarjalo. Treba bo doslednega in vztrajnega dela, ako hočemo uresničiti načrte. Vršiti se mora izmenjava češko-slovenskega in jugoslovanskega učiteljstva vsake velike počitnice. Materijelno stanje se bo gotovo zboljšalo in upam, da nam bo vlada tudi dovolila kako podporo pri teh poučnih izletih. Mlajša naša generacija bo gotovo bolj navdušena za potovanja, ki niso brez žrtev, kakor starejša. Za uresničenje teh načrtov moramo imeti materijelne ugodnosti. Naše gmotno stanje nam ne dopušča, da bi človek poleg dela za korist nas vseh imel še ponavljajoče vedno večje stroške. Priskočiti nam mora na pomoč »Fer. sklad«, ki bo imel v ugodnih slučajih tudi dolžnost, finančno pomagati slabijim učit. P. F. S. v ferijalnih napravah. »Fer. sklad« je last vseh učit. P. F. S., nadzorstvo ima pa odbor za nadz. in osnov. P. F. S. za SHS, ki se voli vsako leto. Ferijalce(ke)! Ne pozabite ob ugodnih prilikah na »Ferijalni sklad«. Imena darovalcev bodo natisnjena v »Učit. Tov.«. — S fer. pozdravom Mrovlje.

Knjizevnost in umetnost.

Novo knjige in druge publikacije.

—kpl. **Pavel Golia:** Peterčkove poslednje sanje. Splošna knjižnica št. 11. Ljubljana 1923. Natisnila in založila Zvezna tiskarna in knjigarna v Ljubljani. Strani 90. Cena broš. 12 Din, vez. 17 Din.

—kpl. **Higijena. Pouk, kako si ohranimo zdravje.** Spisal dr. Alojzij Homan. Odobreno od oddelka za prosveto. Cena broš. knjigi 40 Din, vez. 45 Din. Zaloga šolskih knjig v Ljubljani.

—kpl. **Platon: Sokratov zagovor.** Preložil in uvod napisal Anton Sovre. Mohorjeva knjižnica 2. Založila družba sv. Mohorja, natisnila tiskarna Družbe sv. Mohorja v Prevaljah, 1923. Broširan izvod 18 Din, vezan 25 Din. Za stalne naročnike Mohorjeve knjižnice in Mladike cena 14 Din, oziroma 21 Din. Poština 1.20 Din.

—kpl. **Zakon o taksah in pristojbinah.** V Ljubljani 1923. Založila Tiskovna zadruga. Strani 177. Cena 40 Din, s poštnino vred 41.50 Din.

—kpl. **Venturini, naš tovariš,** nastavljen na zasebni slovenski šoli v Trstu je izdal 6 mesečnih in moških zborov. V primorskih listih smo že čitali laskavo oceno tamošnjih glasbenikov. Zbore se dobi v Matični knjigarni po 10 Din. Priporočamo našim pevskim društvom!

—kpl. **Ročni zemljevid slovenskega ozemlja,** ki ga je priredil ravnatelj M. Pirc, risal pa S. Dimnik, je izšel sedaj v osmih barvah. Zemljevid je risan v merilu 1:600.000, tiskala, lito-

grafirala in založila ga je Mariborska tiskarna d. d. v Mariboru, Jurčičeva ul. 4. Cena 10 Din.

—kpl. **M. Pirc, Zemljepis slovenskega ozemlja** za učence in učenke 4. šol. leta osnovnih šol je dobil odobritev oddelka za prosveto in vere. Izdala in založila ga je Mariborska tiskarna d. d. v Mariboru, cena 10 Din. Ta pomožna knjižica vsebuje 25 slik in podaja zemljepis slovenskega ozemlja tako, da pride približno ena stran učne tvarine na eno šolsko uro.

—kpl. **Sreten M. Adžić: »Učiteljeve zabeleške«.** Izdane knjižarnice Gece Kona, Beograd, 1923, strana 157.

—kpl. **Dr. Lj. Pivko:** Proti Avstriji. Carsano. Prva knjiga; Seme; 7 slik. Naslovna risba prof. Jos. Zagarja. Založil klub dobrovoljcev v Mariboru.

—kpl. **»Predor«** roman Bernharda Kollermannna v prevodu g. prof. Fr. Kobala. Prevod tega zlasti glede tehnične ter minologije težavnega romana je dobra uspel. Cena broširani knjigi Din 30, po pošti Din 1 več. Dobi se pri nas in v vseh knjigarnah. Tiskovna zadruga v Mariboru, Jurčičeva ulica, št. 4. (O knjigi še izpregovorimo).

Ocene.

—k **Proti Avstriji** se glasi l. knjiga dr. Lj. Pivka, s katero je otvorena serija knjig — 13 po številu. Knjige bodo razkrile z vsjo zgodovinsko rigoroziteto na podlagi podrobnih zapiskov, raznih arhivov, z načrti in slikami oni energični korak naše narodne revolucije (v Carzanu na Tirolskem l. 1917.), radi katerega so poskušali generalni štabi (seveda švabski) rezervirati pisatelju, našemu heroju, peklensko 7. mesto »največjega izdajstva vojne zgodovine sploh.« Prav nikomur ne bode žal, ako prečita prvič in tretjič silno zanimive resnice o »največjem izdajstvu nemškega gospodstva«. Tudi inozemstvo je kar po prvi knjigi dvignilo ušesa in dr. Pivko je že priložil prevod v češčino, angleščino in francoščino. Knjige izdaja klub dobrovoljcev v Mariboru, Razlagova ulica 11.

—k **V priročni knjigi je pravkar izšel Zakon o taksah.** Tiskan je na dober papir in s širokim robom, tako da je poprava ev. povikov taks mogoča ob robu. Cena slovenski izdaji je nampram hrvatski, ki velja 100 Din, razmeroma nizka. Knjiga bo krogom, ki imajo neprestano opraviti z uradi, prav dobro došla, zlasti ker ji je pridejan abecedni seznam.

—k **Pirc - Dimnikov zemljevid slovenskega ozemlja** je odlično delo, ki dela vso čast prireditelju, risalcu in litografu. Osmere barv je kombiniranih tako, da jih vidi opazovalec 11. Zemljevid je izredno plastičen in obsega vse slovensko ozemlje v okviru in izven okvira naše države. Nadaljna vršina Pirc-Dimnikovega zemljevida je ta, da vsebuje vse količkej važne kraje, reke, železnice, ceste, vrhove, prelaze, rudnike, kopalnice in zdravilišča, gradove, razvaline itd., vse to pa v taki izbiri, da zemljevid ni preobložen, temveč ostane jako pregleden. Šmelo trdimo, da je to najlepši zemljevid, kar jih je doslej izšlo v domačih podjetjih. Z velikim pridom ga bodo uporabljali učenci osnovnih, meščanskih in srednjih šol, ker bo ustrezal zahtevam vsake šole. Dobro bo pa služil Pirc Dimnikov zemljevid tudi uradom in zasebnikom. Priporočamo ga kar najtopleje. Dobi se v vseh knjigarnah.

—k **Sreten M. Adžić: »Učiteljeve zabeleške«.** — Izdane knjižarnice Gece Kona, Beograd, 1923, strana 157. Skoro je izšlo l. drugo izdanie jedne interesantne knjige, koja je prvi put stampana 1894. godine. Svi pedagoški i društveni listovi pohvalno su ocenili tada pomenutu knjigu, i sa zadovoljstvom su je preporučili svima učiteljima. »Učiteljeve zabeleške«, našeg odličnog pedagoga g. Adžića, profesora Više Pedagoške Škole, u Beogradu, nisu plod bujne fantazije, već su rezultat njegovog rada i dragoznog iskustva, za vreme učiteljskog službovanja. Pisac je umeo vešto da zapazi važne momente iz školskoga života, koje nam je izveo u obliku zanimljivih priča. Svi vaspitači omladine, vrlo dobro znaju koliko je teško umeti, u zgodnom trenutku, primeniti u praksi izvesna pedagoška teorijska načela. Pored dobre spreme, ljubavi prema plemenitom poslu, potrebno je još i mnogo veštine, da bi se harmonijskim vaspitanjem mogla obrazovati moralna volja. Pisac je ovaj knjiži izveo niz raznih primera iz svoga vaspitačkog iskustva. Te zabeleške najbolje pokazuju kako treba postupati u praktičnome radu prilikom primenjanja pojedinih didaktičkih i metodskih principa. Zbog toga knjiga može korisno poslužiti, naročito mladim učiteljima, kao putokaz u delikatnom radu. Knji-

ga je podeljena u pet odeljaka: 1. Moralnost; 2. Oplodjenje; 3. Red; 4. Nastava, i 5. Razno. U nima pisac iznosične razne događaje iz školskog života, u isto vreme iznosi i svoje pedagoške napomene. Vrlo je važan onaj odeljak koji govori o moralnome vaspitanju. Iz njega se vidi da je pisac umeo vešto da koristi izvesne događaje i da tako konkretno utiče na budjenje i formiranje moralne svesti u učenika. Kao i Žil Pajo, tako je i g. Adžić shvatio, da je moralnom vaspitanju cilj da kod vaspitanika stvori jasne pojmove o ljudskom dostojanstvu. U vaspitanju nije dovoljno iznositi samo moralne pouke, već njih treba i delom, primerom potvrditi. Na taj način može se u dece rasviti zdrava moralna svest. Ovu lepu, pedagošku knjigu, toplo preporučujemo svima jugoslovenskim učiteljima i roditeljima. Ona će im biti korisna u vaspitanju današnje omladine.

—k **Pavel Golia: Peterčkove poslednje sanje.** Pravljičen čar preveva vso povest in nikjer ne motijo dnevene brige in nadloge zaključene enotnosti. Z bolnim Peterčkom sočustvuje otrok, pa naj povest bere ali gleda na odru, njegovih razkošnih sanj se veseli in ko se vrne zopet trda vsakdanjost, si skoro želi s Peterčkom v boljši svet. Delo vpliva na odru — to se je pokazalo lani v Ljubljani, vpliva pa tudi v knjigi. Zato bo tudi v knjižni obliki našlo mnogo prijateljev. Obenem bo zdaj omogočeno tudi izvenljubljskim odrom uprizorjanje te lepe božične povesti. Našim srcem in našim ušesom bo gotovo povsod bolj prijala Golieva domača beseda, nego tuje stvari. Jezik je lep in gladek, verzji prijetni in tekoči, čisti v skladu s pravljico lahkotnostjo, ki vključ trpkosti v začetku in v koncu preveva vse te lepe sanje. Knjigo toplo priporočamo.

—k **Dr. Homan: Somatologija in higijena.** Ta knjiga je že davno pošla in se nova izdaja zlasti v sokolskih krogih, ki so jo radi uporabljali, že davno pogreša. Izšla je ravnokar nova izdaja, za enkrat samo II. del Higijena. Naš vse prezgodaj umrli zaslužni narodnjak dr. Homan je Higijeno ne samo spretno prikojil kot učno knjigo za učiteljska, katerim je v prvi vrsti namenjena, ampak tako, da bo služila tudi vsem šolskim vodstvom, zlasti pa Sokolom in gasilec. Za te je osobitega pomena poglavje »Prva pomoč«, za one pa poglavje »Šolska higijena«, ki sta obedve precej obširno obdelani. Splošno zanimanje zaslužijo pa poglavja o splošni, osebni, specialni in obrtni higijeni, ki so prav spretno in pregledno obdelana. Tisk in papir dela tiskarni vso čast. Slike, zlasti trobarvene, ki predstavljajo v mikroskopičnem povečanju provzročitelje infekcijskih bolezni, so naravnost krasne.

—k **Platon: Sokratov zagovor.** Čim bolj sem se namreč potapljal v delo, (v študij Sokratovega zagovora), tem jasneje sem spoznaval, kako potrebno je, da se omogoči njegovo čitanje širši javnosti; zakaj apoloģija je kakor ustvarjena, da bodi onim velika tolažnica, drugim budna vest v teh strašnih časih. Tako piše Sovre uvodu. Prevajalec se je zavedal dvojne naloge: širši javnosti pomagati, da doume Sokrata in njegovo dobo; zato je napisal krasen uvod o grški prosvetni dobi, o sofistih, poglavitno je očral s kratkim življenjepisom, nato je prešel na Sokrata, njegovo delovanje, njegov značaj, njegov vpliv in njegovo smrt. Človek strmi, ko v tej naši dobi here, večinoma le razsvajlkane, meglene, zavite in zakrite proizvodke, kaj in kako so pisali in govorili veleumi tedaj; jedrovitost, jas-

je dolžnost vsakega učitelja, delovati na to, da si nabavi vsaka šola ti slike, ki staneta le po 30 Din. Slike bosta gotovo ugodno vplivali na mladino; zavedala se bo, koliko krasot je v naših domačih izdelkih, ljubezen do teh pa bo postajala vedno večja in pristrčnejša. Ko bomo vzgojili našo mladino v tem smislu, bo raste v nji ponos na domačo umetnost in zginito bo poželenje po tujem, vsiljenem, čisto prav slabem blagu. Učiteljstvo pa naj priporoča nakup teh slik tudi zasebnikom, da si z njima okrasijo svoje hodnike, veže, balkone in dr.

† Nadučitelj Josip Čeh.

Dne 1. decembra t. l. je umrl v Brezju pri Mariboru po dolgem bolehanju nadučitelj Josip Čeh. Ker je bil vreden in delaven učitelj, zvest član naše organizacije in — kakor bodemo videli — vedno zaveden Slovenec, bodi mu s temi vrsticami postavljen v »Učit. Tovarišu« skromen spomenik.

Rodil se je tov. Čeh leta 1866. pri Sv. Urbanu pri Ptuj. Maturiral je 1889. leta v Mariboru. V jeseni omenjenega leta je nastopil svojo prvo službo pri Sv. Andražu v Slov. goricah, kjer mu je bil nadučitelj znani, a žal že davno umrli narodnjak Ivan Strelec. Pri niem se je navzel Čeh narodnega duha in ostal vse življe-

nje trden Slovenec. Tukaj se je tudi prvič oženil, in sicer že leta 1891. Služboval je pri Sv. Andražu 8 let. — Leta 1897. je dobil nadučiteljsko službo na dvorazrednici pri Sv. Jerneju v Konjiškem okraju. Tam je našel staro, prenapolnjeno šolo ter tesno in vlažno stanovanje. Naravno je torej, da je Čeh takoj mislil na razširjenje šole. A ena želja se mu pri tem ni izpolnila. Stanovanje je ostalo v stari šoli; povečano je bilo sicer precej, a higijenskim zahtevam ni odgovarjalo nič bolj kakor prej. Čeh je bil prisiljen i nadalje stanovati v nizkih in vlažnih prostorih, in ne trdim preveč, ako rečem, da si je nakopal tukaj kal bolezni, naduhe, ki ga je spravila v prerani grob. — Leta 1905. mu je umrla prva žena, zapuščajoč mu 5 nepreskrbljenih otrok. Leto dni za tem se je poročil v drugič. Tudi v tem zakonu je bil oblagodarjen s 5 otroci, tako da je ob začetku vojske štela družina 12 glav. Kako s krušnimi in drugimi kartami preživiti tako obilno rodbino, ve pač samo tisti, ki si je to sam skušil. Čehova družina je dobesedno stradala.

A ena nesreča pride baje malokdaj sama! Ker so mlajši učitelji morali pod orožje, dosegle so Čehove tovarišice kmalu udobnejša mesta na večrazrednicah, a ubogi Čeh je ostal na hribovski trirazrednici sam. Nič manj kakor 2 leti je opravljal vse tri razrede sam, seveda

poleg običajnih popisovanj setev, cenitev žetev in zalog, delitev kart itd. Da je poleg vsega tega še našel čas za vodstvo bralnega društva, je razumljivo samo tistemu, ki je našega Čeha poznal kot mirnega, a vztrajnega in neutrudljivega delavca. Tudi z roditeljskimi sestanki je poskusil; a z njimi ni imel sreče, dasi je sam bil dober govornik. V tem oziru se je izkazal v sosednem Čadramu, kjer je nekoliko predaval o temi: »Kriva vzgoja otrok je slabih časov mati, dobra odgoja brani uboštvo pod streho«. Prisotne starše je naravnost očaral. Še leta pozneje so me kmetje vpraševali, zakaj ne pride »oni gospod od Sv. Jerneja« nič več v Čadram k roditeljskim sestankom. Čeh je govoril, kakor da bi rožce sadil. — Ko se je proti koncu vojnega časa učiteljstvo nekoč posvetovalo v Konjicah o zboljšavanju aprovizacije in je k temu posvetovanju povabilo tudi okrajnega glavarja, ki je imel aprovizacijo okraja v rokah, smo naprtli poročilo o tej stvari pokojnemu Čehu, ker smo vedeli, da jo bo dobro rešil. Ko je končal, se je zglasil k debati okrajni glavar in rekel (seveda nemški): »Vem in vidim, da Vam gre slabo, a tako slabo pa vendar ne, kakor zna to gospod nadučitelj Čeh naslikati.« — Medtem so Čehu dorasli otroci že zdavna za študij; zato je često prošil za službe v bližini mest s srednjimi šolami, da bi deco laže

izšolal. A vse zaman! Pod avstrijskim režimom ni prišel na zeleno vejo, ker je bil značajan Slovenec. Šele po prevratu se mu je posrečilo priti v bližino Maribora, v tiho Brezje; a prišel je semkaj — žal — že docela izmozgan, moči so mu že vidno pešale. Zato na tem službenem mestu ni mogel več razviti in uveljaviti svoje osebnosti, kar ga je zelo žalostilo. Pravil mi je parkrat, da vidi, kako potrebno bi bilo v Brezju bralno ali pevsko društvo, ali šolski oder, a da pri najboljši volji ne more več. Tolažil sem ga, da je storil, dokler je mogel, vedno več nego svojo dolžnost. In res! O tov. Čehu lahko s mirno vestjo rečemo, da se je ravnal po Gregorčičevih besedah: Dolžan ni samo kar veleva mu stan, — kar more, to mož je storiti dolžan!

V drugi polovici meseca novembra je bil tov. Čeh priklenjen na bolniško posteljo. 1. decembra mu je prestrigla nit življenja bolezen, ki si jo je že zdavna nakopal pri trudapolnem učiteljskem delu. Dne 3. decembra je bil pokopan v Brezju ob lepi udeležbi učiteljstva, šolske mladine in prebivalstva. Ob odprtem grobu mu je govoril ganljivo v slovo gospod okrajni šolski nadzornik Lichtenwallner, učiteljski zbor pa mu je zapel žalostinko »Blagor mu«. Vrlemu tovarišu blag spomin! Bodi mu lahka zemlja slovenska, ki ji je bil vedno zvesti sin! **Brumen.**